
Вікторія Синишина
(Ужгород, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Динамічні зміни у всіх сферах нашого суспільства сприяли появі нової для нашої країни галузі професійної діяльності – практичної психології. Різниця між науковою та практичною психологією виявляється передусім на рівні підходу до людської особистості. Основне завдання практичної психології – допомога людині психологічними засобами, корекція її особистісних рис і станів особистості, соціальних стосунків, розкриття творчого потенціалу, допомога людині у проектуванні її власного життєвого шляху.

Ключові слова: психологія, психолог, практична психологія, професія навчання.

Dynamic changes in all spheres of our society have contributed to the emergence of a new field of professional activity - practical psychology - for our country. The difference between scientific and practical psychology is first of all at the level of approach to the human person. The main task of practical psychology is helping a person with psychological means, corection of her personality traits and states of personality, social relations, disclosing creative potential, helping a person in designing her own way of life.

Key words: psychology, psychologist, practical psychology, education, profession.

Динамічні зміни у всіх сферах нашого суспільства сприяли появі нової для нашої країни галузі професійної діяльності – практичної психології, яка дістає реальне втілення у створенні численних відомчих соціально-психологічних служб. Проте наукова психологія багато в чому виявилася не готовою до раптової зміни ставлення до неї в суспільстві, до стрімкого росту запитів практики. Адже на відміну від західної психології, яка формувалася

на основі саме практичних запитів, вітчизняна (як складова колишньої радянської) розвивалася в основному як теоретично-експериментальна наука. Станові розвитку психології відповідали й завдання підготовки спеціалістів: вони отримували дипломи психолога-дослідника або психолога-викладача [3].

В Україні спостерігається активне формування національної системи соціально-психологічної служби, яка потребує спеціальної підготовки фахівців для роботи в конкретних галузях. Проте, традиційна професійна підготовка майбутніх психологів не завжди задовольняє потреби у працівниках таких служб, позаяк між науковою і практичною психологією є велика різниця. Адже наукова психологія – це наука про закони й закономірності психічного життя, виникнення й розвитку психіки. Практична психологія – це одна з форм людської духовної практики, що має на меті внесення коректив у структуру та зміст ментального буття людини, її взаємин з навколишнім світом, розглядаючи при цьому особистість з точки зору її індивідуальності, як неповторне соціобіологічне явище [4].

Швидкозмінна сучасність нині стає значущим предметом рефлексії психологічної науки. Психологія сучасності – конструкт, який охоплює зміни пізнавальної і соціокультурних ситуацій розвитку знання, а також являє собою окреме віддзеркалення цих змін у підходах психологічної науки [1 с. 27].

Науковці акцентують увагу на актуальності проблеми пошуків нових підходів до підготовки майбутніх психологів. Розширення спектру досліджень зумовлюється виявленням співвідношення між двома моделями освіти: сциєнтистською (як раціонально організованого формування інтелектуальної діяльності оперування знаннями) і гуманістичною (спрямованою на становлення індивідуальності людини, розкриття її потенціалу, накопичення і проживання унікального досвіду, самореалізацію і самоактуалізацію).

Різниця між науковою та практичною психологією виявляється передусім на рівні підходу до людської особистості. Наукова психологія в реалізації своїх цілей і завдань займається збиранням наукових фактів, установленням зв'язків між окремими явищами та перевіркою надійності віднайдених закономірностей. Основне ж завдання практичної психології – допомога людині психологічними засобами, корекція її особистісних рис і станів особистості, соціальних стосунків, розкриття творчого потенціалу, допомога людині у проектуванні її власного життєвого шляху. Отже, й підходи до особистості тут різні: аналітично-статистичний у науковій психології та синтетичний у практичній [4]. Професійна діяльність майбутніх практичних психологів зазвичай відбувається в системах «людина – людина», «людина – група» [5].

Практичну психологію визначають як «галузь професійної діяльності, яка має на меті визначення психологічних особливостей життєвої ситуації та індивідуальності людини або групи, внесення позитивних змін у процес взаємодії між ними і профілактику небажаних форм поведінки для найбільш повного розкриття сутнісних сил людини» [4, с. 20].

Науковці розглядають практичну психологію як особливий вид людської діяльності, який не збігається з психологією науковою, має специфічну методологію та підходи до предмета.

Практичний психолог покликаний ефективно застосовувати професійні знання в практичній діяльності: проводити психологічну діагностику, соціально-психологічні обстеження, індивідуальні та групові консультації з дітьми і дорослими, здійснювати індивідуальну і групову психокорекцію, розробляти і реалізовувати програми профілактики відхилень у поведінці та розвиткові, формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки, здійснювати соціально-психологічну і психолого-педагогічну експертизу, за результатами своєї діяльності готувати звіти, висновки і рекомендації для педагогів, батьків, вихованців, органів і установ освіти; здійснювати педагогічну (просвітницьку) роботу в галузі психології; розв'язувати конфлікти; самостійно підвищувати свій професійний рівень [3].

Специфіка практичної психології зумовлює й використання відповідних форм, методів і змісту підготовки практикуючих психологів, які відмінні від змісту, форм та методів підготовки психологів-викладачів або психологів-дослідників. Не кожна людина здатна працювати практикуючим психологом, тому процес підготовки таких фахівців має охоплювати не тільки навчання психології, що в принципі достатньо для підготовки викладачів, а й формування професійно важливих рис спеціаліста. До таких відносять так званий психологічний світогляд як певний тип життєвої філософії особистості, побудовану на ньому структуру цінностей, спрямованість особистості, розвинуті механізми соціальної перцепції, навички спілкування, нахили, вміння керувати процесом взаємодії з іншими, навички саморегуляції, розвинуту професійну інтуїцію, специфічну Я-концепцію та ін. Відтак зміст підготовки практикуючих психологів має складатися з трьох умовних блоків:

– вивчення традиційних психологічних дисциплін, що здійснюється традиційними методами;

– опанування теоретичних засад практичної психології, яке проходить в основному в процесі участі студентів у семінарах та воркшопах;

– оволодіння психологічними технологіями, практичними навичками, що формуються у практичній роботі та під час участі у семінарах-практикумах [3] та під час участі студентів у навчальних тренінгах та інших активних формах навчання.

Таким чином актуалізується використання активних та інтерактивних форм, методів і технологій професійної підготовки майбутніх практичних психологів. Такий підхід до професійної освіти студентів означеної спеціальності уможливить процес переходу від традиційних академічних лекційно-семінарських занять до творчих, практико-орієнтованих і більш активних у формі навчальних тренінгів. Адже центральним методом організації та викладу навчального матеріалу має бути ситуаційний підхід, оскільки саме в конкретному випадку, в конкретній життєвій ситуації особистості розкриваються взаємодетермінація суб'єкта й об'єкта, синтетична, цілісна природа людини. До того ж у практичній роботі психолог має справу саме з конкретною людиною, яка перебуває у конкретних життєвих обставинах [3], які можна змоделювати у навчальних тренінгах.

Саме в умовах активної часті у вирішенні професійно-ситуативних завдань у студентів формуються ціннісні орієнтації, спрямовані на всебічний культурний, духовний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, творчу психолого-педагогічну діяльність, розвинуті комунікативні здібності та навички, глибокі й системні професійні знання [2].

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гусельцева М. Методології оновлення психологічної науки / М. М. Гусельцева // Психологія і суспільство. – 2018. – № 1-2 (71-72). – С. 27–37.

2. Кваліфікаційна характеристика практичного психолога. URL: <https://kinderpsiholog.wordpress.com/2011/12/19/> (дата звернення: 23.02.2019).

3. Навчально-методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни «Практична психологія». URL: <https://www.google.com/lib.univd.edu.ua/?controller=service&action> (дата звернення: 24.02.2019).

4. Основи практичної психології : підручник для студ. вищих закладів освіти / В. Панок (керівник), Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Київ : Либідь, 1999. – 536 с.

5. Потапова В. Д. Розвиток функціональної системи інтуїтивно-почуттєвого відображення у майбутніх психологів : автореф. дис. ... доктора психол. наук : 19.00.01 / В. Д. Потапова. – Київ, 2005. – 37 с.